

Şiir Sohbeti

– İbrahim NEJAT · 11 Ocak 2010

Değerli Şair Arkadaşlarım!

Bundan önceki sohbetimizde serbest şiirin ne şekilde yazılması gerektiğini sizlerle paylaşmıştım. Bu günkü konumuzda elbette yine şiir olacak. Bir nesir yazısında başlıca endişe dilin kurallarıdır. Halbuki nazımda, dil kuralları var olmakla birlikte ,ritm birinci plana geçer.Nesirle fikirlerimizi izah etmeye çalışırız.Nazım duygularımızın ifadesinde kullandığımız bir yoldur.Bundan şu anlam çıkartılmamalıdır "Nesirle ancak fikirler nazımla da duygular ifade edilir" Maksadım duyguların ifadesinde nazımın, fikirlerin ifadesinde de, nesrin ön plana çıktığını anlatmaktır.

Bilinen edebiyatçılarımızdan CEMAL MERİÇ bir yazısında ,"Şiir ve müzik bir elmanın yarısı gibilerdir" benzetmesini yapmıştır. Ve şiirin, müziğin bir devamı olduğunu ifade etmiştir.Müziğe benzetilen şiirin de nesir gibi bir konusu ve tema'sı vardır.Tema'da, sanatçının konuya hakim olan nesnesi onun duygusudur.Onun için ilmi eserlerde, şiirde tiyatrodan romanda olduğu gibi tema aranmaz.Ben şimdi diyorum ki,şiir denen genelde duygularımızı ifade ettiğimiz bu yazı türü nasıl oluyor da müzik'e yaklaştırılıyor. İşte şiiri müziğe yaklaştıran öğelerin neler olduğunu örnekleriyle sizinle paylaşalım.

Ben bugün şiirdeki tekrarlardan, yinelemelerden bahsetmek istiyorum. Müzikte nasıl armoni diye bir terim varsa,şiirde de armoni diye bir terim vardır.Batı dilinde buna "ALLİTERATİON" deniliyor.Ve şöyle tarif ediliyor.Bazı kaynaklar "Aynı dize içindeki belli seslerin yinelenmesi" Başka bir kaynak "Ardı ardına gelen dizelerdeki seslerin uyumudur,bu uyum birbirine yakın ünsüzlerin tekrar edilmesiyle sağlanır"

LAROUSSE ise "Seslerin veya hecelerin tekrarıdır" Türkçe sözlük ise "Türlü sesler arasında sağlanan uyumdur" diye tarif etmiştir.Tarifler ne olursa olsun ,sonuçta sesin tekrar edilmesi söz konusudur.Kafiye de sesin tekrarı olduğuna göre o da şiirde armoniyi sağlıyor demektir.Bahsedeceğim konular üzerinde durulursa şiirin kalıcılığı da sağlanmış olur.Ebette bu konuda şiirin içeriği ile,sunuluş biçimi değer ve özgünlük taşıması da önemlidir.

Bugün M.A. ERSOYUN "Çanakkale" şiirini, N.F.Kısakürek'in "Kaldırımlar ve Sakarya Türküsü" şiirleri daima hatırlanacaktır. Bu şiirlerin kalıcılığını sağlayan onlara ruh ve vücut veren Kafiye, ölçü, ritm, ahenk ve bu sohbetle ele alacağımız konu yinelemelerdir. Diğer unsurları başka bir sohbetle ele alacağız. Şimdi bir arkadaşımız,"Ben serbest şiir yazıyorum benim bunlarla ne ilgim olabilir ben içimden geleni yazarım" diyebilir. Değerli Arkadaşlarım! Evet kafiye de elbette bir armoni unsurudur.

Ben diyorum ki sen şiirinde kullandığın kelimelerden uygun gördüklerini uygun yerlerde tekrarla ve ses benzeşimli kelimeleri şiirine serpiştir.Unutma ki şiir düz yazı değildir.Elbette içinden geldiği gibi yazma

hakkına sahipsin;ama serbest şiir yazıyorum deyip aklına gelenleri alt alta sıralama hakkına sahip değilsin.Yazdığın şiir olmaz.İşte o içinden geleni belli kurallar içinde kağıda dökersen ancak yazdığın o zaman şiir olur.Mehmet Kaplan,N.F.Kısakürek'in KALDIRIMLAR isimli şiirinin analizini yaparken kaldırımlar ve sokaklar sözcüklerinin başlangıç ve son harflerinin (K) ile bittiğini bu sesin şiire hakim olduğunu "Karışan,kara,kolluyor,karasevda,"gibi kelimelerin yanında "Tak tak ayak sesimi aç köpekler işitsin" "Yolumda bir tak olsun zulmetten taç kemerler" gibi sözcüklerdeki ses uygunluğu bu şiire bir güç kazandırmıştır.

Haber aldım isvanından kulundan
Doyuk olduk akçasından pulundan
Hey ağalar kızıl kanın alından
Altımızda kır at kınalanmalı
Köroğlu

Bu dörtlükte kafiyeler hariç (N) ve(K) sesleri 8er kez tekrarlanmıştır.

Her şey ona karşı durur
Güneş yakar kış dondurur

Bu dizelerde (Ş) dört defa,(R) yedi defa,(K) üç defa tekrar edilerek armoni sağlanmıştır. Durur dondurur kelimeleriyle de tunç kafiye yapılmıştır.

Ünlü edebiyat tarihçisi ve şair A.H.Tanpınar,N.Fazılın şu dizeleri için "Ben kendi hesabıma şu altı dizeyi Türkçede ritmin zaferi sayarım" demiştir.

Kim bilir nerdesiniz
Geçen dakikalarım,
Kim bilir nerdesiniz
Yıldızların,korkarım
Düştüğü yerdesiniz
Geçen dakikalarım

Görüldüğü gibi ritmin oluşmasında ölçü kadar tekrarlar da etkili olmaktadır.

Serbest şiir yazan arkadaşlarıma daima şu öneride bulunmuşumdur. Şiirlerinizin dizelerindeki hece sayısını imkanlar nisbetinde 3,4, 5 ,6,7,11,14 ,15 sayında tutun demişimdir.Bu sayılar hece vezninde kullanılan eskiden beri çok sevilmiş kalıplardaki hece sayısıdır.
4+3,4+4,4+4+3,-6+5,7+7 gibi. Elbette serbest şiirde bazen bir dize bir tek hece bile olabilir.Başka bir şiir sohbetinde görüşmek üzere. Sevgilerimle